

Piotr Sroczyński

Terapeutyczny wymiar muzyki w katechezie szkolnej

Wrocławski Przegląd Teologiczny 20/2, 121-129

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. PIOTR SROCZYŃSKI*

TERAPEUTYCZNY WYMIAR MUZYKI W KATECHEZIE SZKOLNEJ

Wstęp

*Świat bez sztuki naraża się na to,
że będzie światem zamkniętym na miłość.*

Jan Paweł II

Obecność muzyki w nauczaniu religii wynika z realizacji podstawowych zadań katechezy: poznawczych, wychowawczych i wtajemniczenia chrześcijańskiego. Od początku swego istnienia człowiek wielił Boga śpiewem i muzyką instrumentalną. Przykłady tradycji muzycznej znajdujemy na kartach Starego Testamentu, jak również w Nowym Testamencie, gdzie wyraża się ona przede wszystkim przez śpiew psalmów, hymnów i pieśni pełnych ducha (Kol 3, 16; Ef 5, 18-19).

W edukacji i wychowaniu religijnym dzieci i młodzieży w ostatnich latach coraz większego znaczenia nabierają formy pracy katechetycznej uwzględniające różnorakie oddziaływania terapeutyczne. Narastająca liczba dzieci z problemami emocjonalnymi, deficytami koncentracji uwagi, pamięci, specyficznymi trudnościami w uczeniu się, nadpobudliwością psychoruchową, agresywnych, z problemami w funkcjonowaniu społecznym, trudnościami w nawiązywaniu satysfakcjonujących relacji z rówieśnikami skłania do włączenia metod terapeutycznych do katechezy szkolnej.

Przedstawione pokrótce problemy, z którymi dzieci przychodzą na katechezę szkolną, w znacznym stopniu utrudniają im uwewnętrznienie prawd wiary, przyjmowanie postawy modlitewnej, kontemplacyjnej, rozwijania uczuć wyższych, otwieraniu się na Jezusa. W związku z tym również katecheci mają

* Ks. dr hab. Piotr Sroczyński – Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu.

coraz większe trudności z zaprowadzaniem wskazanego na lekcji religii ładu, klimatu modlitwy, wzajemnego dialogu. Wydaje się zasadne podjęcie tematu terapeutycznego wymiaru muzyki w katechezie szkolnej.

1. Funkcje muzyki w edukacji i wychowaniu religijnym

Muzyka jest sztuką bliską człowiekowi, obecną we wszystkich kulturach na przestrzeni wieków. Posługuje się uniwersalnym językiem dźwięków, brzmień wydobywanych przez głos ludzki i różnego rodzaju instrumenty muzyczne posiadające określoną głośność, czas trwania oraz sposób wykonania w myśl prawidłowości melodyki, harmonii, kontrapunktu, ujęte w prawidłowość metryczno-rytmiczną i określoną całość formalną zgodnie z wymaganiem estetyki¹.

W kontakcie z muzyką człowiek doświadcza radości, piękna, harmonii, a także może wyrażać własne przeżycia i emocje. Muzyka, jako środek komunikacji międzyludzkiej, spełnia doniosłą rolę społeczną: integruje, pobudza do działania, przeciwdziała izolacji, szczególnie poprzez aktywne formy muzykowania, śpiewu, tańca, gry na instrumentach. Staje się okazją do uczestnictwa w życiu religijnym, kulturalnym, kształtowaniu tożsamości narodowej, kulturowania muzycznych tradycji rodzinnych, np. wspólny śpiew podczas świąt i innych uroczystości.

Z działalnością człowieka związane są hipotezy na temat powstania muzyki. Jej źródło poszukuje się w sferze biologicznej, społecznej oraz duchowej życia ludzkiego. Człowiek jest tym, który je „odkrywa” i przekłada na konkretny, a zarazem najbardziej osobisty język ludzki. Od dawna jest znany i wykorzystywany w procesie wychowawczym wpływ muzyki na rozwój każdego człowieka we wszystkich etapach jego życia. Doceniano m.in. jej znaczenie oczyszczające (gr. *katharsis*), jej rolę w kształtowaniu i doskonaleniu postaw moralnych czy też jej oddziaływanie lecznicze². Uszczegóławiając można powiedzieć, że muzyka spełnia wiele istotnych funkcji w wychowaniu, edukacji i terapii:

– *funkcja poznawcza i kształcąca*: obejmuje wiedzę muzyczną z zakresu podstaw teoretycznych literatury muzycznej i twórczości kompozytorów. Działalność muzyczna rozwija procesy myślowe: umiejętność analizy i syntezy, wyciągania wniosków, porównywania, spostrzegania, rozwijania pamięci i wyobraźni. Działania te dotyczą poprawnej komunikacji językowej (poprawnej wymowy), operowania muzycznymi środkami wyrazu;

– *funkcja estetyczna*: polega na kształtowaniu wrażliwości na piękno muzyki, rozwijania zainteresowań artystycznych, postawy estetycznej nie tylko wobec muzyki, ale wobec otaczającego świata;

¹ J. HABELA, *Słowniczek muzyczny*, Kraków 1998, s. 122.

² W. SZULC, *Sztuka w służbie medycyny. Od Antyku do Postmodernizmu*, Poznań 2001, s. 51.

– *funkcja wychowawcza*: realizowana jest w wielu zakresach. Cenna jest tu rola przeżyć muzycznych w kształtowaniu zachowań moralnych. Zespołowe muzykowanie dostarcza pozytywnych przeżyć. Pojawiają się więzi społeczne, rozwija się umiejętność współdziałania, współodpowiedzialności. Z funkcją wychowawczą wiąże się kultywowanie narodowych i regionalnych tradycji;

– *funkcja terapeutyczna*: sprzyja poprawie kondycji psychofizycznej. Pomaga niwelować stany depresyjne, agresję, nieśmiałość. Uprawianie muzyki podnosi nastrój, poprawia samopoczucie, motywuje do pracy nad sobą³.

W świetle aktualnego stanu badań nie ma żadnych wątpliwości, że odpowiednia muzyka i właściwy odbiór przekazywanych przez nią treści może pozytywnie oddziaływać na wnętrze (duszę) i stan emocjonalny człowieka, czego niewątpliwym dowodem jest chociażby prężnie rozwijająca się dziedzina muzykoterapii. Zagadnieniami tymi zajmuje się również szeroko rozumiana pedagogika muzyczna. Prowadzone w jej ramach badania w całej rozciągłości potwierdzają znaczący wpływ muzyki na dzieci i młodzież. Udowodniono, że stanowi ona ważny element w procesie wychowania, pozytywnie wpływający na ich rozwój umysłowy i osobowościowy⁴.

Analizując programy nauczania różnych przedmiotów, w tym również katechezy, można zaobserwować, że możliwości oddziaływania muzyki na człowieka nie zostały dotąd w odpowiednim stopniu wykorzystane. Potrzebą chwili jest zatem konieczność włączenia elementów szeroko rozumianej kultury muzycznej do programów nauczania innych przedmiotów, przynajmniej tych o charakterze humanistycznym. Dodatkowym argumentem mobilizującym nauczyciela do takiego postępowania jest współczesny model edukacji, integrujący różne dziedziny wiedzy. W tym kontekście odpowiednie wykorzystanie i propagowanie wartościowej muzyki (zarówno dawnej, jak i współczesnej) na katechezie może przynieść wymierne korzyści nie tylko w wychowaniu religijnym młodego człowieka, ale także w wymiarze o wiele szerszym, przygotowując go do korzystania z dóbr kultury, a może nawet w przyszłości ich samodzielnego tworzenia.

Warto tu dodać, że choć katecheza dysponuje większymi możliwościami w wykorzystywaniu przykładów muzycznych niż np. liturgia, co pozwala na stosowanie nie tylko profesjonalnej muzyki artystycznej, ale również szeroko rozumianej twórczości o charakterze bardziej popularnym, np. piosenki religijnej. Podstawowymi kryteriami doboru muzyki w katechezie powinny być zawsze zalecenia posoborowej Instrukcji *Musicam sacram* z 1967 r., opierającej

³ Por. L. KATARYŃCZUK-MANIA, *Muzyka w procesie wychowania*, w: B. Piątkowska (red.), *Czas na wychowanie. Główne konteksty i uwarunkowania*, Wałbrzych 2009, s. 133.

⁴ P. CYLULKO, *Muzykoterapia jako metoda wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży z trudnościami*, w: A. Czapiga (red.), *Psychospołeczne problemy rozwoju dziecka. Aspekty diagnostyczne i terapeutyczne*, Toruń 2003, s. 152-153.

się na tradycji, przesłankach wynikających z charakteru świętych czynności oraz historycznych komponentów „stylu kościelnego”.

Dokument ten „pod pojęciem muzyki sakralnej rozumie tę muzykę, która powstała dla oddawania chwały Panu Bogu i odznacza się świętością oraz doskonałością formy” (nr 4a). Pomocne mogą tu być ponadto formułowane przez niektórych autorów (np. J. Waloszka) bardziej szczegółowe zalecenia, spośród których najistotniejsze, w powyższym kontekście, są następujące zasady: tradycyjności, uniwersalizmu, funkcjonalności, komunikatywności, obiektywizmu i otwartości na słowo Boże.

Zamieszczone w słowie Bożym różnego rodzaju opisy wydarzeń muzycznych, instrumentów, zespołów, a przede wszystkim konkretnych przykładów form poetycko-muzycznych, na czele z Księgą Psalmów, jednoznacznie potwierdzają fakt niezwykle istotnej roli muzyki zarówno w kulcie świątynnym, jak i w życiu codziennym ludu Starego Przymierza⁵.

Do tradycji muzyki i śpiewu Starego Testamentu nawiązał bezpośrednio pierwotny Kościół, który od początku docenił ich rolę w różnorodnych aspektach: od podkreślania głębokich treści aż po ich wspólnotowy charakter. Nie dziwi zatem fakt, iż tak wielka rzesza twórców muzyki właśnie w Kościele znalazła wspańiałe źródła inspiracji i właściwe miejsce do ukazania w pełni bogactwa swych talentów, dzięki którym, na przestrzeni wieków, powstała niezliczona liczba dzieł muzycznych przeznaczonych *ad maiorem Dei gloriam*.

Dzieła te, wraz z anonimowym najczęściej repertuarem szeroko pojętej monodii liturgicznej (łacińskie śpiewy chorałowe i pieśni religijne w językach narodowych), tworzą bogactwo całego Kościoła, stanowiąc „skarbiec nieocnionej wartości, wyróżniający się wśród innych form wyrazu artystycznego szczególnie tym, że śpiew kościelny, jako związany ze słowami, jest nieodzowną oraz integralną częścią uroczystej liturgii” (KL 112), zaś jej jedynym celem jest „chwała Boża i uświęcenie wiernych”(KL 112).

Tak pojmowana religijna tradycja muzyczna (muzyka jako wyraz wiary, która staje się elementem kultury) stanowi niewątpliwie ważną część chrześcijańskiego dziedzictwa kulturowego, stąd też winna znaleźć się w polu zainteresowania, przepowiadania w ramach katechezy szkolnej i parafialnej. Konieczność uwzględnienia muzyki w szkolnym i parafialnym nauczaniu religii wynika ponadto z samej tradycji katechetycznej. Wystarczy tu wskazać na rolę pieśni religijnych w procesie nauczania szkolnego, w którym śpiewniki kościelne przez długi okres (szczególnie w okresie odnowy religijnej po Soborze Trydenckim) należały do podstawowych podręczników katechetycznych. W związku z tym powstał np. specjalny dział pieśni katechizmowych.

⁵ J. WALOSZEK, *Biblijne podstawy muzyki sakralnej*, „Liturgia Sacra” 19 (1995) nr 1-2, s. 13.

W coraz częstszych, w ostatnich latach, głosach dostrzegających potrzebę większej obecności muzyki w nauczaniu katechetycznym akcentowane są różnorodne jej możliwości oddziaływania. Podkreśla się przede wszystkim, że muzyka może stać się istotnym elementem aktywizacji i urozmaicenia katechezy. W dyskusjach wskazuje się również na jej czynne uprawianie, głównie w formie wspólnego śpiewu pieśni i piosenek religijnych⁶. Jest rzeczą oczywistą, że praktyczny kontakt dziecka z muzyką, tzn. gra na instrumencie lub śpiew solowy bądź zespołowy przynoszą najwięcej korzyści. Jednak niezaprzeczalne jest również korzystne oddziaływanie odpowiedniej muzyki słuchanej z radia, płyt CD, odtwarzaczy mp3 i innych.

Słuchanie muzyki, w odróżnieniu od czynnego jej uprawiania, nie wymaga szczególnych umiejętności muzycznych, przyczynia się jednak znacząco do kształcenia wyobraźni muzycznej i artystycznej wrażliwości.

Należy również mieć na uwadze, że prezentacja wartościowych utworów muzycznych, szczególnie zaś dzieł religijnych, może w istotny sposób przyczynić się nie tylko do urozmaicenia katechezy, ale też wpłynąć na lepsze rozumienie prawd wiary czy klimatu poszczególnych świąt, uroczystości bądź okresów liturgicznych⁷.

Warto podkreślić, iż jednym z ważnych zadań katechezy jest przygotowanie do liturgii, do rozumienia jej symboli i gestów. Liturgia zaś nierozzerwalnie łączy się z muzyką. Soborowa konstytucja *Sacrosanctum concilium* bardzo wyraźnie podkreśla, iż muzyka stanowi integralną część liturgii i dodatkowo ją ubogaca (KL 112-113).

2. Terapeutyczny aspekt muzyki w edukacji i wychowaniu religijnym

Słowo „terapia”, z gr. *therapeuein*, znaczy ‘opiekować się’, ‘oddawać cześć’; w znaczeniu szerszym – ‘leczyć’⁸. Tak więc terapia jest oddziaływaniem na człowieka w sferze fizycznej i psychicznej. Jest procesem zaplanowanym, obejmującym różne płaszczyzny działania terapeuty, nakierowanym na osoby z różnorodnymi trudnościami, problemami, zaburzeniami.

Terapeutyczne znaczenie muzyki znane jest od wieków. Już w starożytności powstały pierwsze teorie dotyczące estetycznych walorów muzyki i jej możliwości wychowawczych. W antycznej Grecji, muzyce, która wchodziła w skład

⁶ W. POŚPIECH, *Muzyka na katechezie. Korelacja lekcji religii z wychowaniem muzycznym*, „Katecheta” 47 (2003) nr 7-8, s. 133-136.

⁷ P. SROCZYŃSKI, *Środki dydaktyczne i warunki ich skutecznego stosowania w katechezie szkolnej*, Wrocław 2008, s. 79.

⁸ W. SZULC, *Sztuka w służbie...*, dz. cyt., s. 51.

sztuki synkretycznej wraz z poezją i tańcem, przypisywano moc: etyczną (jako środek wychowawczy) i katartyczną (lecniczą). Przekonanie o jej skuteczności opierało się na obserwacjach, opiniach chorych oraz intuicji lekarzy.

Jednym z najstarszych doniesień o kojącym wpływie muzyki na psychikę człowieka jest biblijny opis gry na cytrze w wykonaniu przyszłego króla Izraela Dawida. Niwelowała ona przeżywane przez króla Saula stany smutku i depresji: „A kiedy zły duch zesłany przez Boga napadał na Saula, brał Dawid cytrę i grał. Wtedy Saul doznawał ulgi, czuł się lepiej, a zły duch odstępował od niego” (1 Sm 16, 23).

Wczesne epoki historyczne łączą lecznicze właściwości muzyki głównie z jej wpływem na psychikę człowieka. Tradycja ta przetrwała do początków XIX w., ale nawet w XX w. znajdujemy jej odbicie w niektórych koncepcjach współczesnej muzykoterapii⁹.

Obecnie muzykoterapia ma szerokie zastosowanie w leczeniu, terapii i wspieraniu rozwoju dzieci, młodzieży i dorosłych. Oddziałuje ona na pacjentów za pomocą śpiewu, ruchu, słuchania i tworzenia muzyki na różnych instrumentach. Potrzebę wykorzystania muzyki, w jej wymiarze terapeutycznym, dostrzega się coraz częściej w edukacji i wychowaniu szkolnym, także w nauczaniu religii.

Muzyka podczas katechezy ma działanie uspokajające, kompensujące – daje dzieciom możliwość uzyskania sukcesu. Dzieci z ochotą podejmują wszelkie działania w zakresie aktywności muzycznej, chętnie uczestniczą w zajęciach, które są dla nich interesujące. Aktywność wynika z natury dziecka, które w ten sposób poznaje świat. Muzyka stanowi inspirujący i intrygujący bodziec, należy ją tylko umiejętnie i w zaplanowany sposób zaprezentować.

Mając na przykład do dyspozycji śpiewniki z pieśniami i piosenkami religijnymi możemy je zastosować w katechezie według odpowiedniego klucza¹⁰. W odniesieniu do przekazywanych treści muzyka i pieśni religijne mogą nawiązywać do okresu liturgicznego i tematu Ewangelii, postaci Starego i Nowego Testamentu, ważnej doktryny Kościoła, poszczególnej prawdy wiary, w sposób żywy i dramatyczny przedstawiać fragmenty Biblii.

Jeśli chodzi o miejsce muzyki w procesie dydaktycznym w jednostce katechetycznej, to wykorzystuje się ją na początku katechezy, w środku jej trwania i na jej zakończenie.

Na początku muzyka może posłużyć jako zapowiedź tematu, poza tym tworzyć pewien „klimat”, a przede wszystkim pozytywną motywację ułatwiającą realizację celów dydaktyczno-wychowawczych. Do tego przyczyniają się słowa i melodia odpowiednio dobranego utworu.

⁹ K. KUKIEŁCZYŃSKA-KRAWCZYK, *Prozdrowotne i lecznicze oddziaływanie sztuki na przykładzie dziejów muzyki*, w: M. Siemień, T. Siemień (red.), *Arteterapia w edukacji i rozwoju człowieka*, Wrocław 2008, s. 165.

¹⁰ R. POŚPIECH, *Muzyka na katechezie...*, art. cyt., s. 135.

W środku lekcji używa się jej jako poparcia wykładu, komentarza do niego, wyjaśnienia lub też pogłębienia omawianej treści. Na zakończenie katechezy można również posłużyć się utworem instrumentalnym, należy jednak zwrócić uwagę na to, aby stanowił on organiczną całość z katechezą. Trzeba do niej tak nawiązać, by panowało przeświadczenie, że jest on tutaj konieczny.

Chociaż muzyka i piosenka religijna nie wypełniają katechezy w jej treści, to mogą owocnie służyć działaniom sprzyjającym „wybijaniu” uczniów z monotonii katechetycznej, ożywieniu grupy, zainteresowaniu i zachęcaniu do rozwiązywania problemów. Muzyka, w tym przypadku, kształtuje wrażliwość na piękno, rozwija wyobraźnię, zaspokaja potrzebę ekspresji, uczy samodzielności myślenia i oceny estetycznej. Wywiera wpływ na rozwój intelektualny, angażując poznawczo, ucząc słyszenia i słuchania. Wydaje się, że muzyka kontemplacyjna, piosenka religijna, płyty CD, film, obraz – w odpowiedni sposób zsynchronizowane – mogą, dzięki oddziaływaniu wielosensorycznemu, ułatwiać katechizowanemu przyswajanie nowych treści¹¹.

Muzyka i śpiew religijny budują i wspierają katechezę swoją treścią i zachęcają uczniów do zachowania spójności z całą lekcją¹². Pełnią one funkcję pomostu między katechezą a domem, służą właściwemu uchwyceniu istotnych myśli, przyswojeniu i pogłębieniu nowych treści, uzewnętrznieniu tego, „co dzieje się” w sercu uczniów, w wyzwaniu osobistego przeżycia, integracji katechizowanych, tworzeniu prawidłowych postaw i sprzyjaniu dobrym nawykom¹³.

Muzyka ma wpływ na sferę emocjonalną człowieka, dlatego znajduje szerokie zastosowanie w pracy z dziećmi i młodzieżą z nadpobudliwością, nieśmiałością, agresywnych, bo i tacy również uczestniczą w katechezie szkolnej.

Słuchanie spokojnej, kontemplacyjnej muzyki obniża napięcie psychofizyczne, poprawia koncentrację uwagi dzieci, zwiększa ich odporność na stres. Z kolei aktywność muzyczna w grupie, śpiew, gra na instrumentach zestawu Orffa, to okazja do odreagowania, ekspresji uczuć, zdobycia większej samoświadomości, kontroli emocjonalnej. Efekty takiego oddziaływania muzyki są szczególnie cenne w poprawie funkcjonowania dzieci agresywnych i nadpobudliwych psychoruchowo. Również dzieci nieśmiałe, wycofane, podczas zajęć katechetycznych z wykorzystaniem muzyki i śpiewu nabierają wiary we własne siły, zdobywają poczucie własnej wartości.

Omawiając funkcje terapeutyczne muzyki należy wspomnieć o walorach terapeutycznych śpiewu, jako ważnego elementu szkolnej katechezy. Już św. Augustyn mawiał: „Kto śpiewa, ten się dwa razy modli”(KKK 1156). Śpiew

¹¹ Por. P. SROCZYŃSKI, *Środki dydaktyczne...*, art. cyt., s. 96 i nn.

¹² I. PAWLAK, *Muzyka jako niezbędny element pracy duszpasterskiej*, w: J. Zimny (red.), *Muzyka i śpiew liturgiczny*, Sandomierz 2002, s. 51-67.

¹³ R. POŚPIECH, *Muzyka w katechezie...* art. cyt., s. 293-294.

jest prawdopodobnie najstarszą praktyką muzyczną. Podstawową formą aktywności muzycznej człowieka polegającą na wykonywaniu za pomocą głosu melodii utworów. To najbardziej naturalny, pierwotny, podstawowy sposób ekspresji muzycznej. Śpiew wykorzystuje głos jako naturalny instrument człowieka. Narząd głosu łączy się z ośrodkowym układem nerwowym, układem oddechowym i mowy. Opisane w literaturze przedmiotu terapeutyczne efekty śpiewu dotyczą: poprawy dykcji, artykulacji, prawidłowej wymowy, oddychania, a także odreagowania napięć, rozwijania wrażliwości i ekspresji muzycznej¹⁴.

Podkreśla się, że pieśń i piosenka religijna podczas katechezy mają służyć nie tylko wytchnieniu uczniów jako przerywnik, ile spełnieniu wyraźnie określonych zadań, do których należą m.in.: wytworzenie właściwej atmosfery skupienia, dyspozycji duchowej, poruszenia uczuciowego, mobilizowania woli, przygotowania do wspólnej liturgii i wywołania określonego nastroju¹⁵. Wspólny śpiew na lekcji religii integruje grupę, sprzyja nawiązywaniu przyjacielskich relacji rówieśniczych, uczy współdziałania z innymi oraz wzajemnego słuchania się.

Do najistotniejszych funkcji terapeutycznych muzyki stosowanej w katechezie szkolnej należą: wzbogacanie świata przeżyć, kształtowanie świadomości uczuć wyższych, wrażliwości emocjonalnej katechizowanych. „Kontakt człowieka z muzyką jako jedną ze sztuk uwrażliwia go i otwiera na inne działania kulturowe. Wczesne uwrażliwianie estetyczne, zwłaszcza dzieci, częściowo zabezpiecza je przed uzależnieniami, nałogami oraz pozwala na prowadzenie satysfakcjonującego stylu życia”¹⁶.

Odpowiednio dobrana muzyka i treść piosenek i pieśni religijnych pozwala na odreagowanie napięć psychofizycznych, służy relaksacji, jednocześnie ułatwia katechizowanym uwewnętrznienie i asymilację treści katechetycznych. Muzyka w tym przypadku wpływa na redukcję lęku, zmniejszenie agresji, nieprawidłowych zachowań, uspokaja i otwiera ucznia na kontemplację i doświadczenie Boga¹⁷.

¹⁴ P. CYLULKO, *Muzykoterapia w rehabilitacji ruchowej dzieci niewidomych i słabowidzących*, Warszawa 1998, s. 23.

¹⁵ R. POŚPIECH, *Muzyka w katechezie*, „Opolska Biblioteka Teologiczna” 70/2004, s. 292-293.

¹⁶ K. KUKIEŁCZYŃSKA-KRAWCZYK, *Profilaktyka muzyczna jako forma pomocy w funkcjonowaniu psychicznym i społecznym człowieka*, w: R. Aleksandrowicz, M. Siemień (red.), *Arteterapia w aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem*, Wrocław 2011, s. 96.

¹⁷ Por. D. COLONNA-KASJAN, *Muzykoterapia w edukacji wczesnoszkolnej*, w: P. Cylulko, J. Gładyszewska-Cylulko (red.) *Muzykoterapia. Tożsamość – transgresja – transdyscyplinarność*, Wrocław 2010, s. 136.

Zakończenie

Fenomen muzyki jako daru stworzonego i pochodzącego od Boga jest oczywisty i zrozumiały dla każdego chrześcijanina. Obecność muzyki w nauczaniu katechetycznym wynika bezpośrednio z połączenia podstawowych zadań katechezy z najbardziej istotnymi właściwościami samej muzyki. Muzyka bowiem jest nie tylko „sztuką dźwięku”, ale również znaczącym wydarzeniem kulturowym. Dlatego obie te rzeczywistości są rozpatrywane zarówno na poziomie przekazu konkretnej wiedzy – muzyka jako pomoc w procesie nauczania prawd wiary, jak i na płaszczyźnie wychowawczej – terapeutyczne możliwości muzyki. Szczególne znaczenie ma w tym względzie wartościowa muzyka religijna tworzona we wszystkich epokach dziejów kultury chrześcijańskiej, a obecna podczas katechezy szkolnej.

Terapeutyczny wymiar muzyki w katechezie winien stać się przedmiotem dalszych badań i wzajemnej współpracy katechetów, pedagogów, pedagogów muzyki oraz muzyków kościelnych i świeckich.

Das therapeutische Ausmaß der Musik in der Schulkathechese

Das Phänomen der Musik als eine von Gott geschaffene und abstammende Gabe ist offenbar und verständlich für jeden Christ. Die Anwesenheit der Musik in der katechetischen Lehre resultiert aus der Verbindung der Aufgaben der Katechese mit den Eigenschaften der Musik. Weil Musik nicht nur eine Tonkunst, aber auch ein Kulturereignis ist. Deshalb werden die beiden Realitäten auf dem Niveau der konkreten Wissenschaft betrachtet – Musik als Hilfe im Lehrprozess der Glaubenswahrheiten, wie auch auf der Erziehungsebene – therapeutische Möglichkeiten der Musik. Besondere Bedeutung hat in dieser Hinsicht die, in allen Epochen der Geschichte der christlichen Kultur geschaffene wertvolle religiöse Musik, die auch während der Schulkathechese anwesend ist.